

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА КВАЛІФІКАЦІЯ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА В УКРАЇНІ

CRIMINAL AND LEGAL QUALIFICATION OF DOMESTIC VIOLENCE IN UKRAINE

Телефанко Б.М., к. ю. н., доцент,
доцент кафедри права*Львівський національний університет ветеринарної медицини
та біотехнологій імені С. З. Гжицького*Коваль Р.І., студент III курсу,
факультету громадського розвитку та здоров'я*Львівський національний університет ветеринарної медицини
та біотехнологій імені С. З. Гжицького*

Домашнє насильство – це суспільно-небезпечне діяння, що посягає на найважливіший соціальний інститут – сім'ю. Адже саме в ній, окрім народження людини на світ, відбувається первинна соціалізація, яка має надзвичайно важливе значення у формуванні особистості як правослужняного громадянина своєї держави. Не можна заперечити той факт, що насильство в сім'ї посягає не лише на відносини у самій сім'ї, а й стає першочерговою причиною виникнення протиправних настроїв у соціумі. Кожна держава, яка визнає права своїх громадян, повинна прикладати зусилля для створення безпечних умов існування для свого народу, у тому числі, в розробці різноманітних методів, що унеможливають поширення такого явища як домашнє насильство, створити систему, яка буде справедливо карати кривдників та захищати осіб, які стали жертвами.

Попри те, що сьогодні чинне законодавство містить чимало норм, які присвячені даному питанню, а також значний внесок вчених у дослідженні цього феномену, актуальності воно не втрачає, про що свідчить активність як на міжнародному так і регіональному рівнях. У суспільстві ще існує помилкова і небезпечна позиція, згідно з якою сімейні стосунки – це сімейна справа, і навіть насильство в сім'ї не є кримінальним правопорушенням. Але не повинно бути так, щоб основоположні права людини порушувались у сімейних чи близьких до них відносинах, а суспільству до цього було байдуже.

У роботі розглядається явище домашнього насильства через призму кримінального законодавства, його поняття та форми прояву, а також їх законодавче визначення. Окреслено об'єктивну сторону ст. 126-1 Кримінального кодексу України, встановлено обов'язкові ознаки даної норми, такі як: систематичність, перебування у сімейних або близьких відносинах, а також зроблено висновки щодо відмежування суміжних норм закону про кримінальну відповідальність від ст. 126-1 КК України, розглянуто у яких випадках діяння слід кваліфікувати лише за ст. 126-1, а у яких за сукупністю кримінальних правопорушень.

Ключові слова: домашнє насильство, кримінально-правова кваліфікація, кримінальне правопорушення, кримінальна відповідальність, конкуренція норм, фізичне насильство, психологічне насильство, економічне насильство.

Domestic violence is a socially dangerous act that encroaches on the most important social institution – the family. After all, it is in it, in addition to the birth of man, is the primary socialization, which is extremely important in shaping the individual as a law-abiding citizen of his country. There is no denying the fact that domestic violence not only affects the relationship within the family, but also becomes the primary cause of illegal sentiments in society. Every state that recognizes the rights of its citizens must make efforts to create safe living conditions for its people, including the development of a variety of methods to prevent the spread of domestic violence, to create a system that will justly punish perpetrators and protect individuals who became victims.

Despite the fact that the current legislation contains many rules on this issue, as well as a significant contribution of scientists in the study of this phenomenon, it remains relevant, as evidenced by activity at both international and regional levels. There is still a misguided and dangerous position in society that family relationships are a family affair, and even domestic violence is not a criminal offense. But it should not be the case that fundamental human rights are violated in family or close relationships and that society is indifferent to it.

The paper considers the phenomenon of domestic violence through the prism of criminal law, its concept and forms of manifestation, as well as their legislative definition. The objective side of Art. 126-1 of the Criminal Code of Ukraine, established mandatory features of this rule, such as: regularity, being in a family or close relationship, as well as conclusions on the delimitation of related provisions of the law on criminal liability from Art. 126-1 of the Criminal Code of Ukraine, considered in which cases the act should be qualified only under Art. 126-1, and in which the totality of criminal offenses.

Key words: domestic violence, criminal law qualification, criminal offense, criminal liability, competition rules, physical violence, psychological violence, economic violence.

Актуальність обраної теми підкреслюється численними науковими працями у дослідженні поняття домашнього насильства, а також питанням його кримінальної відповідальності. Серед вітчизняних науковців вагомий внесок у дослідженні поняття домашнього насильства зробили такі вітчизняні вчені, як О. М. Гумін, І. А. Ботнаренко, Т. І. Возна, А. М. Волощук, А. О. Галай, В. О. Галай, Л. М. Сукмановська та ін. [9]. Окрім вітчизняних науковців, значний вклад у розгляд даного питання внесли зарубіжні вчені, такі як М. Джонсон, Г. Г. Еквіно, Ліз Келлі та інші.

У Міжнародний день боротьби проти насильства над жінками, 25 листопада 2019 року Організація Об'єднаних Націй (далі – ООН) показала трагічну статистику. Відповідно до даних наданих ООН, більше третини жінок світу хоча б один раз у своєму житті зазнавали насильства, у тому числі сексуального. Як вбачається з статистики, показники насильства у деяких країнах з боку

чоловіка або партнера сягають 70 відсотків, а вбивства жінок, які вчинили близькі люди, становлять 58 відсотків із загальної кількості. Це дає підстави зробити висновок, що від рук одного з членів власної сім'ї щодня гине 137 жінок [13].

Варто зазначити, що міжнародні нормативно-правові акти, присвячені подоланню явища домашнього насильства не обмежуються лише Стамбульською конвенцією, а й іншими, що існують як на рівні ООН, Ради Європи та Європейського Союзу. Серед таких можна виділити: Загальну декларацію прав людини 1948 року, Декларацію про ліквідацію дискримінації щодо жінок, Декларацію про викорінювання насильства щодо жінок та ін. Більше того, у вирішенні питань щодо кваліфікації домашнього насильства суди мають можливість керуватись позицією Європейського Суду з прав людини (далі – ЄСПЛ), наприклад, рішенням у справі *Oruzv. Turkey* від 9 червня 2009 року [12].

Це дає змогу зробити висновок, що явище домашнього насильства не можна вважати локальним, яке виникає та існує тільки у певних країнах у зв'язку з встановленими там звичаями і традиціями, адже насильство у сім'ї зустрічається у всьому світі, незалежно від географічної ознаки та посягає на найцінніші права та свободи людини, такі як честь та гідність, анайголовніше – право на безпечне життя. Без вирішення цього явища, говорити про створення держави, яка гарантує та забезпечує захист основних прав та свобод людини і громадянина неможливо. Як показує статистика, проблема домашнього насильства набула неабиякого розмаху на території нашої держави. У 2020 році в Україні за домашнє насильство було заздано 921 особу, у 2019-му – 225. Станом на 1 січня 2021 року у 18 областях та столиці України діяли 33 притулкн для жертв домашнього насильства [6].

А чи усі розуміють, що собою являє явище домашнього насильства, в чому воно проявляється та яка буде відповідальність у разі його вчинення? Згідно з опитуванням, проведеним Українським інститутом майбутнього спільно з Нью Імідж Груп щодо масштабів домашнього насильства в Україні, до основних проявів домашнього насильства респонденти відносять тілесні ушкодження, психологічний тиск, зокрема щодо неповнолітніх, то 66 % називають домашнім насильством словесні образи, приниження неповнолітньої дитини, її побиття – 65 %, ще стільки ж психологічний тиск щодо неї та майже стільки ж – стусани, ляпаси, штовхання, щипання [3].

Домашнє насильство – це вид насильства, який наділений певними особливостями, що вирізняють його з-поміж інших видів. Зокрема тим, що домашнє насильство виникає лише між тими особами, що перебувають у тісних стосунках, чи це шлюбні, емоційні, інтимні або кровні, тобто між тими особами, які пов'язані між собою та є близькими один до одного. Не можна вважати домашнім насильством насилля, яке вчинене сторонніми, незнайомими людьми.

Що ж до причин виникнення домашнього насильства, то конкретної відповіді дати неможливо, адже ними можуть бути різноманітні фактори, такі як: вживання алкоголю, наркотичних речовин, непорозуміння у стосунках, ревності, фінансові труднощі, неосвіченість, потреба у визнанні та самоствердженні тощо. Слід визнати, що потерпілим від домашнього насильства може бути не тільки жінка та неповнолітня дитина, але й чоловіки, незалежно від матеріального становища, суспільного стану, раси та ін.

Згідно дослідження І. М. Ткаченко, потерпілими від насильства в сім'ї є дружина (співмешканка) (48,1 %), діти (15,6 %) і батьки (14,2 %) винного. Крім того, насильство вчиняється проти чоловіків (співмешканців) (5,1 %), рідних сестер і братів (3,8 %), а також інших родичів або близьких винного – дідусів, бабусь, онуків, дядьків, тіток, племінників, батьків і рідних братів (сестер) чоловіка і жінки (співмешканців) – (13,2 %) [14].

В залежності від того, як саме проявляється домашнє насильство та тяжкість його вчинення, дії особи, яка його вчиняє можуть кваліфікуватись як кримінальне або адміністративне правопорушення. Важливе значення має відмежування домашнього насильства від конфлікту інтересів та побутової сварки, адже саме це дасть змогу правильно кваліфікувати діяння не порушуючи принципу справедливості. Окрім цього, слід вбачати, що не усі прояви насильства між подружжям прийнято одразу вважати кримінальним правопорушенням, оскільки існують випадки домашнього насильства без складу кримінального правопорушення, наприклад, чоловік прийшовши напідпитку вперше обізвав та дав своїй дружині ляпаса. Незважаючи на те, що на перший погляд особа підлягає кримінальній відповідальності за ст. 126-1 Кримінального кодексу України (далі – КК України), відсутня систематичність що передбачено в диспозиції статті, тобто вчинення

діяння три і більше рази. Приклад домашнього насильства з усіма ознаками кримінального правопорушення: «Мій чоловік систематично мене б'є. Майже завжди, це відбувається, коли він знаходиться у стані алкогольного сп'яніння. Півроку тому я втратила дитину. Це сталося тому, що чоловік напився і бив мене ногами у живіт. Сьогодні він знову бив мене ногами» [8, с. 41].

Вперше законодавче визначення поняття «домашнє насильство» з'явилося у 2017 році, п. 3 ст. 1 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» зазначає, що домашнє насильство – це діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь [10]. Також ч. 2 ст. 3 цього Закону встановлює перелік тих осіб, на яких поширюється його дія.

Питанням кримінальної відповідальності за домашнє насильство у своїх працях приділяли увагу такі науковці, як С. В. Якімова, О. В. Степаненко, М. І. Хавронюк, О. О. Дудоров, Н. В. Довгань-Бочкова [1, с. 175].

Специфіка такого кримінального правопорушення полягає у тому, що багато людей не визнають себе насильниками або жертвами, вважаючи, що це норма, і лише сімейний конфлікт, який вийшов з-під контролю. На превеликий жаль, досі існують думки, що домашнє насильство це справа виключно сім'ї, що це своєрідний «метод виховання». Часто жертви домашнього насильства пробавають своїм кривдникам побоюючись тиску зі сторони родини та суспільства, намагаючись зберегти відносини аби не травмувати психіку своїх дітей чи просте небажання притягати кривдника до кримінальної відповідальності, сподіваючись на те, що він колись зміниться. Однак на практиці такі «вибачення» мають трагічні наслідки. Слід пам'ятати, що домашнє насильство це не «сімейна справа» і норма – це кримінальне правопорушення.

11 травня 2011 року в Стамбулі була відкрита для підписання Стамбульська конвенція, у зв'язку з цим, з метою належної реалізації Положень Стамбульської конвенції в Україні внесено певні зміни до закону про кримінальну відповідальність. Позитивним напрямом вітчизняного законодавства у імплементації норм міжнародного права стало введення до КК України ст. 126-1 «Домашнє насильство», що набула чинності 1 січня 2019 року.

Не усі випадки домашнього насильства охоплюються ст. 126-1 КК України, адже у законі про кримінальну відповідальність різні прояви домашнього насильства криміналізовані в окремих складах кримінальних правопорушень, що породжує проблему конкуренції норм. Відповідно, виникають проблеми, пов'язані з встановленням, які випадки домашнього насильства необхідно кваліфікувати ст. 126-1 КК України, а які потребують додаткової кваліфікації за іншими статтями КК України.

У тому разі, якщо особа притягувалась два або більше разів до відповідальності за ст. 173-2 Кодексу України з адміністративних правопорушень (далі – КУпАП) та вчиняє кримінальне правопорушення пов'язане з домашнім насильством, таке правопорушення необхідно враховувати при встановленні систематичності як ознаки домашнього насильства за ст. 126-1 КК України.

Важливе значення при кваліфікації діяння за статтею 126-1 КК України є правильне визначення безпосереднього об'єкта складу даного кримінального правопорушення. На думку М. І. Хавронюка, основним безпосереднім об'єктом цього кримінального правопору-

шення є здоров'я і нормальний психологічний стан особи. Додатковим факультативним його об'єктом можуть виступати воля, честь і гідність особи, її психічна недоторканність [4, с. 68]. Потерпілий у даному кримінальному правопорушенні спеціальний, ним можуть бути тільки ті особи, що визначені у диспозиції статті 126-1 КК України. Як впливає із ст. 126-1 КК України, домашнє насильство полягає у вчиненні фізичного, психологічного або економічного насильства. Спробуємо розглянути кожен з них більш детально та визначити, які проблеми виникають при їх кваліфікації.

Досить часто при вчиненні домашнього насильства потерпілому заподіюється легкі тілесні ушкодження або побої чи мордування. Такі дії суб'єкта повністю охоплюються ст. 126-1 КК України та не потребують додаткової кваліфікації за ст.ст. 125, 126 КК України. Оскільки в іншому випадку, буде порушено важливий принцип кримінального права – *non bis in idem*, заборона подвійного притягнення до кримінальної відповідальності. Проте, існують випадки, коли при вчиненні фізичного насильства кривдник наносить жертві тяжкі тілесні ушкодження, вчиняє умисне вбивство, позбавляє волі тощо. Що ж робити у цьому випадку? На думку О. О. Дудорова, інші подібні діяння насильницького характеру, якщо їх вчинено систематично, також є фізичним насильством в розумінні ст. 126-1, але вони, зокрема і тоді, коли їх вчинено не систематично, потребують додаткової кваліфікації за відповідними статтями КК України – залежно від наслідків, які настали, чи інших обставин [4, с. 71]. Схожої позиції дотримується О. О. Книженко, яка зазначає, що за сукупністю кримінальних правопорушень необхідно оцінювати домашнє насильство, що виявилось не тільки в заподіянні тяжкого тілесного ушкодження, а й катуванні, незаконному введенні в організм наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів, незаконному позбавленні волі або викраденні людини тощо [5, с. 50]. Грунтуючись на вищесказаному можна дійти висновку, що коли ст. 126-1 КК України не охоплює усі діяння кривдника, а його дії передбачені в інших статтях, кваліфікація відбуватиметься за сукупністю кримінальних правопорушень.

Наступний вид насильства, що закріплений в диспозиції ст. 126-1 КК України – психологічне насильство. Законодавче визначення якого закріплене у Законі України «Про запобігання та протидію домашньому насильству». Аналізуючи законодавче визначення поняття психологічного насильства можна дійти висновку, що даний вид насильства проявляється у формі словесних образ, погроз, приниження, переслідування, залякування, контроль у репродуктивній сфері, а також інших дій, що спрямовані на обмеження волевиявлення особи. Кожен з яких при призначенні покарання потребує детального розгляду, оскільки, наприклад, психологічне примушування до абортів чи стерилізації не можна розглядати лише як психологічне насильство та потребує додаткової кваліфікації за відповідною частиною статті 134 КК України.

Одразу хочеться звернути увагу на те, що на відміну від формулювання у зазначеному Законі, яке передбачає наслідки за настанням яких насильство буде визнаватися психологічним: «якщо такі дії або бездіяльність викликали у постраждалої особи побоювання за свою безпеку чи безпеку третіх осіб, спричинили емоційну невпевненість, нездатність захистити себе або завдали шкоди психічному здоров'ю особи» [10], поняття домашнього насильства у ст. 126-1 КК України такі наслідки не встановлює, що утворює певну невизначеність щодо місця цих наслідків в об'єктивній стороні даного кримінального правопорушення.

Даний вид насильства може вчинятись різноманітними способами, тому перерахувати їх чіткий перелік неможливо. Психологічне насильство може проявлятися: в обмеженні її волі; забороні на висловлення думок; показуванні

своєї «всемогутності»; приниження честі й гідності; применшення важливості у цьому світі; публічному висміюванні; встановлення тотального контролю над життям, що може проявлятися у контролі прийому їжі, сну, відпочинку тощо; звинувачення у власних помилках, мотивуючи це тим, що це жертва винувата; погрози вчинити дії фізичного характеру, вбивство та ін. Крім того, вкрай рідко, коли психологічне насильство вчиняється за допомогою одного способу. Як показує судова практика, при вчиненні насильства кривдник може використовувати ці способи в поєднанні, наприклад, в обмеженні волі та применшенні важливості людини в цьому світі, навіюючи жертві те, що вона нікому не потрібна та не зможе самостійно існувати; у встановленні контролю над особою та погрозою вчинити розправу в разі відмови підкорятись. Якщо при вчиненні психологічного насильства у формі погроз кривдик завдає фізичних страждань, то насильство слід розглядати як фізичне у поєднанні з психологічним.

Сьогодні питання кваліфікації психологічного насильства з поєднанням погрози вбивства чи погрози майна, а також примушування жертви до інших дій вважається неоднозначним, дискусійним. Так, на думку О. О. Дудорова та М. І. Хавронюка погроза вбивством потребує додаткової кваліфікації за ст. 129, погроза знищення майна – за ст. 195 КК України. Психологічне насильство, якщо воно виражається у примушуванні особи до певних дій, слід додатково кваліфікувати за відповідними статтями КК України [4, с. 75]. Автори підтримують позицію О. Біловола, який вважає, що погроза вбивством чи погроза знищення майна повністю охоплюється статтею 126-1 КК України та не потребує додаткової кваліфікації за статтею 129 КК України або ст. 195 КК України [11, с. 217].

Наступний вид домашнього насильства, що знайшов своє відображення у ст. 126-1 КК України – економічне насильство. Згідно із законодавчого визначення наведеного у Законі України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» економічне насильство полягає в умисному позбавленні житла, їжі, одягу, іншого майна, коштів чи документів або можливості користуватися ними, залишення без догляду чи піклування, перешкоджання в отриманні необхідних послуг з лікування чи реабілітації, заборону працювати, примушування до праці, заборону навчатися та інші правопорушення економічного характеру [10]. Трапляються випадки, коли при вчиненні економічного насильства дії кривдника підпадають під ознаки об'єктивної сторони інших кримінальних правопорушень зазначених у чинному законодавстві України. В такому випадку, дії винного слід кваліфікувати за сукупністю, наприклад, при злісному невиконанні батьками обов'язку по догляду за дитиною їх дії, окрім домашнього насильства, слід додатково кваліфікувати за ст. 166 КК України, ст. 126-1 (домашнє насильство) та ст. 150 КК України (експлуатація дитини).

Що ж стосується ознак, що притаманні економічному насильству, то на думку М. І. Хавронюка «ознаками економічного насильства можуть бути також відбирання в потерпілої особи всіх грошей, які з'являються в неї (зароблених, подарованих, взятих у борг), примушування її до звітування про витрату грошей, позбавлення будь-яких ресурсів, необхідних потерпілій особі для належного фізичного, психологічного, інтелектуального добробуту, тунєядство самого агресора, поєднане з примушуванням потерпілої особи до праці чи до надмірної праці тощо [4, с. 76]. Нерідко зустрічаються випадки, коли чоловіки встановлюють суцільний контроль над грошовими витратами своїх дружин, зобов'язуючи їх звітувати про кожен витрачену копійку, забороняючи витратити кошти без його відома та дозволу, оскільки, на жаль, в суспільстві прийнято вважати, що чоловік є головою сім'ї, тому має на це повне право.

У тому випадку, якщо при вчиненні економічного насильства кривдник посягає на майно жертви, або вчиняє інші умисні дії з метою його привласнення чи знищення, то при наявності усіх підстав дії винного варто додатково кваліфікувати за відповідною статтею КК України проти власності.

Одним із видів економічного насильства, який потребує уваги є ухилення від сплати аліментів, на утримання дітей чи непрацездатних батьків. Зважаючи на те, що норма ст. 164 та ст. 165 КК України є спеціальною щодо ст. 126-1 КК України, то у разі ухилення особи від сплати аліментів на утримання дітей чи непрацездатних батьків слід кваліфікувати лише за спеціальною нормою. В іншому випадку, буде порушуватись принцип заборони подвійного інкримінування. Слід погодитись з позицією О. О. Книженко, яка зазначає «коли економічне насильство виявляється саме у несплаті аліментів на утримання дітей (батьків), такі дії кваліфікуються за спеціальною нормою – ст. 164 чи ст. 165 КК України [5, с. 48].

Одним із видів домашнього насильства, яке знайшло своє закріплення у Стамбульській конвенції, численних міжнародних нормативно-правових актах, судовій практиці та Законі України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» є сексуальне насильство. Саме у цьому Законі міститься законодавче визначення поняття сексуального насильства. Сексуальне насильство – це будь-які дії сексуального характеру, що вчиняються всупереч волі потерпілого, у тому числі згалтування у шлюб. Згідно з ст. 153 КК України, сексуальне насильство – це вчинення будь-яких насильницьких дій сексуального характеру, не пов'язаних із проникненням в тіло іншої особи, без добровільної згоди потерпілої особи [7]. Таке насильство прийнято вважати найбільш аморальним, оскільки при його вчиненні кривдник посягає на найважливіші права людини, право на честь і гідність, життя та здоров'я, статеvu свободу та статеvu недоторканість.

Що ж стосується кваліфікації сексуального насильства, то варто зауважити, що диспозиція статті 126-1 КК України не містить сексуального насильства. Тому, за наявності підстав, четверта форма домашнього насильства – сексуальне насильство, кваліфікується за іншими, спеціальними статтями КК України, зокрема, як кримінальні правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканості особи [7]. Схожої позиції дотримується О. В. Харитонова та І. М. Тітко [15].

Позитивним кроком у напрямі приведення вітчизняного законодавства до міжнародних стандартів у сфері протидії домашньому насильству, стало внесення змін до

п. 7 ч. 1 ст. 284 Кримінального-процесуального кодексу України (далі – КПК України), відповідно до яких кримінальне провадження не може бути закрито, якщо воно стосується кримінального правопорушення, пов'язаного з домашнім насильством. Як зазначає І. В. Гловюк, такий підхід загалом відповідає положенням ст. 55 Стамбульської конвенції стосовно того, «щоб провадження могло продовжуватися навіть, якщо жертва відкликає свою заяву або скаргу» [2].

Підсумовуючи вищезазначене, можна стверджувати, що попри давнє зародження феномену домашнього насильства, увага громадськості та дослідження цієї теми розпочалась досить недавно. Про поширеність даного явища свідчить як статистика соціологічних досліджень європейських країн, так і України, що підтверджує той факт, що феномен домашнього насильства не можна вважати локальним явищем, яке існує лише в певних державах в силу їх історичного розвитку та культури, звичаїв та традиції.

У діяльності нашої держави в запобіганні цьому явищу спостерігається позитивна тенденція, оскільки впроваджено до кримінального кодексу окрему статтю 126-1 про домашнє насильство, внесено зміни до КПК України, які унеможливають можливість винному уникнути відповідальності шляхом вмовляння чи прохання жертви забрати заяву, створено систему обмежувальних заходів, що також знайшли своє закріплення в статті 91-1 КК України, передбачено нову обтяжуючу обставину, а саме вчинення кримінального правопорушення щодо подружжя чи колишнього подружжя (п. 6-1 ч. 1 ст. 67 КК України), введено в дію Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству». Однак, попри чималий успіх у протидії домашньому насильству в Україні зупинитись ще рано, потрібно і надалі досліджувати явище домашнього насильства, причини його утворення, розробляти сучасні методи його викорінення та впровадження єдиного алгоритму, який дасть змогу належним чином захищати жертв та справедливо, не порушуючи принципів права притягувати до відповідальності кривдників. Необхідно також ще вносити зміни та удосконалювати вітчизняне законодавство, аби відповідати міжнародним стандартам у цій сфері. Зокрема перспективним також може бути створення єдиного реєстру осіб, засуджених за домашнє насильство (домашніх насильників) і це також буде запобігати насильству. Без вирішення проблеми домашнього насильства неможливо говорити про Україну як демократичну, правову державу, яка визнає та захищає основні права та основоположні свободи людини і громадянина.

ЛІТЕРАТУРА

- Бедовська О. Ю., Ліпіна В. В. Деякі питання кримінальної відповідальності за домашнє насильство (ст. 126-1 КК України). Електронне наукове фахове видання «Юридичний науковий електронний журнал». 2020. № 6. С. 175–178.
- Гловюк І. В. Із приватного в публічне: Коли відмова потерпілого від обвинувачення є недостатнім аргументом. Закон і Бізнес : веб-сайт. URL: http://zib.com.ua/ua/print/136156-koli_vidmova_poterpilogo_vid_obvinuvachennya_e_nedostatnim_a.html (дата звернення: 10.01.2021).
- Домашнє насильство: 2 млн українців стверджують, що стали жертвами жорсткого поводження у побуті. Український інститут майбутнього : веб-сайт. URL: <http://uifuture.org/publications/domashnye-nasyilstvo-2mln-ukrayinciv-stverdzhuyut-shho-staly-zhertvam-y-zhorstokogo-povodzhennya-u-pobuti/> (дата звернення: 07.01.2022).
- Відповідальність за домашнє насильство і насильство за ознакою статі (науково-практичний коментар новел Кримінального кодексу України) / за ред. М. І. Хавронюка. Київ : Вайте, 2019. 288 с.
- Книженко О. Домашнє насильство: проблеми кваліфікації. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2019. № 2 (22). С. 45–52.
- Крамар О. У 2020 році в Україні за домашнє насильство засудили 921 людину. Це вчетверо більше, ніж у 2019-му : веб-сайт. URL: <http://hromadske.ua/posts/u-2020-roci-v-ukrayini-za-domashnye-nasilstvo-zasudili-921-lyudinu-ce-vchetvero-bilshe-nizh-u-2019-mu> (дата звернення: 10.01.2022).
- Кримінальний кодекс України : Закон України 5 квітня 2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 05.01.2022).
- «Особливості розгляду справ, пов'язаних із домашнім насильством». Київ : Навчальний курс для суддів, 2018. С. 300.
- Перелигіна Р. В., Митник У. М. Феноменологія домашнього насильства в Україні та Європейському Союзі. *Часопис Київського університету права*, 2018. С. 181.
- Про запобігання та протидію домашньому насильству : Закон України від 7 грудня 2017 р. № 2229-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19> (дата звернення: 05.05.2022).
- Білвол О. Психологічне насильство як вид домашнього насильства. *Підприємство, господарство і право*. 2021. № 4. С. 215–221.

12. Рішення Європейського суду з прав людини у справі *Opuz v. Turkey* (Application № 33401/02 від 9 червня 2009 року) (дата звернення: 02.01.2022).

13. «Сексуальное насилие уходит корнями в традиции мужского превосходства». *Новости ООН* : веб-сайт. URL: <http://news.un.org/ru/story/2019/11/1367751> (дата звернення: 06.01.2022).

14. Ткаченко І. М. Теоретико-кримінологічна характеристика факторів, що обумовлюють насильство в сім'ї. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Юриспруденція. 2013. Вип. 6-1 (1). С. 80–83.

15. Харитоновна О. В., Тітко І. М. Злочин, пов'язаний з домашнім насильством: правові проблеми та практичні рекомендації. *Юрліга* : веб-сайт. URL: http://jurliga.ligazakon.net/ua/analytics/192450_zlochyn-povyazaniy-z-domashnm-nasilstvom-pravov-problemi-ta-praktichn-rekomendats (дата звернення: 05.01.2022).